

Хичээлийн сэдэв:

ТӨР ЭДИЙН ЗАСГИЙГ ЯМАР БОДЛОГООР ЗОХИЦУУЛДАГ ВЭ?

Хичээлийн зорилго

❑ Сангийн бодлого, мөнгөний бодлого тэдгээрийн арга хэрэгсэл, ач холбогдлыг баримт мэдээлэлд үндэслэн тодорхойлох

❑ Нийт эрэлтийн бүтцийг нэрлэнэ үү.

❑ Дараах тохиолдлуудыг зөв харгалзуулна уу.

Өрх гэрийн хэрэглээний зардал

Аж ахуйн нэгжийн зардал

Төрийн зардал

Гадаадын хэрэглэгчийн зардал

Сүү ХК үнээний ферм байгуулсан

Бат гэртээ талх, мах, гурил худалдаж авсан

“Говь ХК” ноолууран бүтээгдэхүүнээ Европын орнууд руу гаргасан

Орон нутгийн төсвөөс 100 км зам тавьж ашиглалтад оруулсан

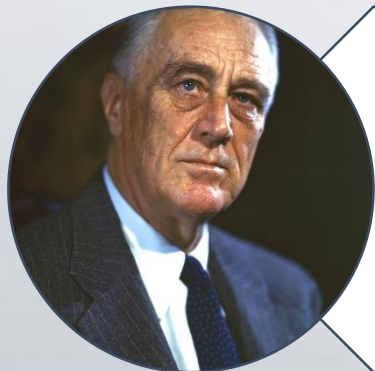

Зах зээлийн тогтолцоо нь эдийн засгийн уналтаас өөрийгөө аварч чадахгүй тиймээс төрийн оролцоотойгоор **нийт эрэлтийг** нэмэгдүүлэх замаар энэ зорилтыг шийдэх ёстой.

Ж.Кейнс

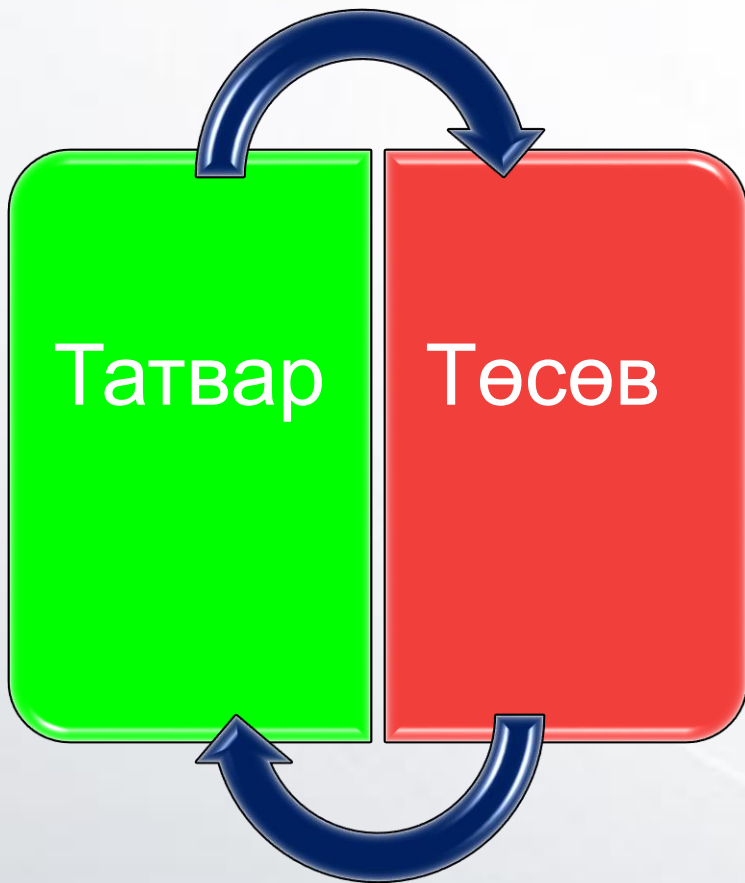

1929 оны 10 дугаар сарын 29-ний хямралыг хамгийн удаан үргэлжилсэн гэж үздэг. Үүнийг түүхэнд “Хар мягмар” гариг гэж нэрлэдэг.

Америкийн Ерөнхийлөгчөөр Франклин Рузвельт сонгогдмогцоо “Төрийн эдийн засаг дахь оролцоо, зохицуулалт хийх” гэсэн Кейнсийн онолыг хэрэгжүүлэв.

ТӨР ЭДИЙН ЗАСГИЙГ ЯМАР БОДЛОГООР ЗОХИЦУУЛДАГ ВЭ?

Нийт эрэлтийг нэмэгдүүлэх зорилгоор улсын орлого, зарлагыг өөрчлөх бодлогыг **төрийн сангийн (төсвийн) бодлого** гэнэ.

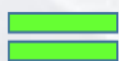

Нийт эрэлтийг нэмэгдүүлэх зорилгоор мөнгөний хэмжээ болон зээлийн хүүд нөлөөлөх бодлогыг **төрийн мөнгө, зээлийн бодлого** гэнэ.

ОРЛОГО

ЗАРЛАГА

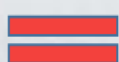

ХОМСДОЛ

ОРЛОГО

ЗАРЛАГА

ИЛҮҮДЭЛ

Сангийн бодлого

```
graph TD; A[Сангийн бодлого] --> B[Төсвийн зарлагыг нэмэгдүүлэх]; A --> C[Төсвийн орлогыг бууруулах]; B --> D[Нийтийн шинжтэй ажил зохион байгуулах]; B --> E["“Засгийн газрын хөтөлбөр” хэрэгжүүлэх"]; B --> F[Татварын хэмжээг бууруулах];
```

Төсвийн
зарлагыг
нэмэгдүүлэх

Төсвийн орлогыг
бууруулах

Нийтийн
шинжтэй ажил
зохион байгуулах

“Засгийн газрын
хөтөлбөр”
хэрэгжүүлэх

Татварын
хэмжээг
бууруулах

1. САНГИЙН БОДЛОГО

?

Улсын зардлыг нэмэгдүүлэх нь яагаад нийт эрэлтийг нэмэгдүүлдэг вэ?

1

Төр өөрийн хөрөнгөөр нийтийн шинжтэй ажил зохион байгуулж болно.

2

Төрөөс “Засгийн газрын хөтөлбөр, төсөл” боловсруулж түүнийг хэрэгжүүлэхэд зориулж зардлаа ихэсгэж болно

?

Татварын дарамтыг багасгах нь яагаад нийт эрэлтийг нэмэгдүүлдэг вэ?

1

Хувь хүн болон аж ахуйн нэгжээс авах татварын хэмжээг бууруулснаар хэрэглэгчийн орлого, аж ахуйн нэгжийн орлого өснө

САНГИЙН
ЯАМ

?

Энэ мэдээний агуулга төрийн сангийн ямар, ямар бодлогыг илэрхийлж байна вэ?

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Х.Баттулга өнгөрсөн амралтын өдрүүдээр Дорноговь аймагт ажиллаж **Тавантолгой-Зүүнбаян** чиглэлийн төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажлын явцтай танилцлаа. “Төрөөс төмөр замын талаар баримтлах бодлого”-д тусгагдсаны дагуу баригдаж буй 414.6 км төмөр замын ажил Дорноговь аймгийн Мандах, Зүүнбаян гэсэн хоёр суманд зэрэг үргэлжилж байгаа юм. Ажлын ерөнхий гүйцэтгэгчээр Зэвсэгт хүчний жанжин штаб, туслан гүйцэтгэгчээр одоогийн байдлаар дотоодын **15 аж ахуйн нэгж** ажиллаж байна.

Эх сурвалж: <https://president.mn/10906/>

Засгийн газрын тогтоолоор

- автобензинд ногдуулах онцгой албан татварыг **160** мянган төгрөгөөс **50** мянган төгрөг болгож, / **90**-ээс дээш октантайг **160** мянган төгрөгөөс **30** мянган төгрөг/,
- дизелийн түлшинд ногдох татвар **180** мянган төгрөг байсныг **70** мянган төгрөг болгон бууруулж тогтоолоо. Ингэснээр улсын төсвийн орлого **110** орчим тэрбум төгрөгөөр буурах ч, шатахууны үнийн өсөлтийг саармагжуулах боломжтой гэж холбогдох яам болон Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогчдын холбоо үзэж байгаа юм.

Эх сурвалж: <http://www.olloo.mn/n/38276.html>

2. МӨНГӨ, ЗЭЭЛИЙН БОДЛОГО

МӨНГӨ, ЗЭЭЛИЙН БОДЛОГО

- Нийт эрэлтийг нэмэгдүүлэх зорилгоор **мөнгөний хэмжээ болон зээлийн хүүд** нөлөөлөх бодлого

Төр нийт эрэлтийг нэмэгдүүлж эдийн засгийн уналтыг сааруулахын тулд **зээлийн хүүг бууруулах**, эсвэл гүйлгээнд байх ёстой **мөнгөний тоо хэмжээг өсгөх** механизмыг хэрэглэж болно.

?

Зээлийн хүүг бууруулах нь яагаад нийт эрэлтийг нэмэгдүүлдэг вэ?

- ✓ Банкны зээлийн хүү буурахад иргэд болон аж ахуй нэгжүүдээс хэрэглээ болон хөрөнгө оруулалтдаа зориулж зээлийн хэмжээ нэмэгдэж гүйлгээнд байх мөнгөний тоо хэмжээ өссөнөөр хүмүүс мөнгөтэй болж нийт эрэлт нэмэгдэнэ.

?

Гүйлгээнд байх мөнгөний тоо хэмжээг өсгөх нь яагаад нийт эрэлтийг нэмэгдүүлдэг вэ?

- ✓ Эдийн засагт мөнгөний хэмжээг түүний хэрэгцээнээс хамааруулаад өсгөөд байвал хүмүүсийн хувьд мөнгөний үнэ цэн буурч тэд мөнгийг хадгалахын оронд бараагаар солихыг илүүд үзнэ. Аль болох бага хуримтлуулж илүү ихийг худаадан авснаар нийт эрэлтийг нэмэгдүүлнэ гэж үздэг.

Зээлийн хүүгийн тусламжтайгаар гүйлгээнд мөнгөний нийлүүлэлтийг зохицуулна

Мөнгөний хумих
бодлого

- Гүйлгээнээс мөнгө татах буюу мөнгөний нийлүүлэлтийг бууруулах бодлого

Мөнгөний тэлэх
бодлого

- Гүйлгээнд мөнгө нэмж оруулах буюу мөнгөний нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх бодлого

Сангийн бодлого

Эдийн засгийн
өсөлтийг
урамшуулна

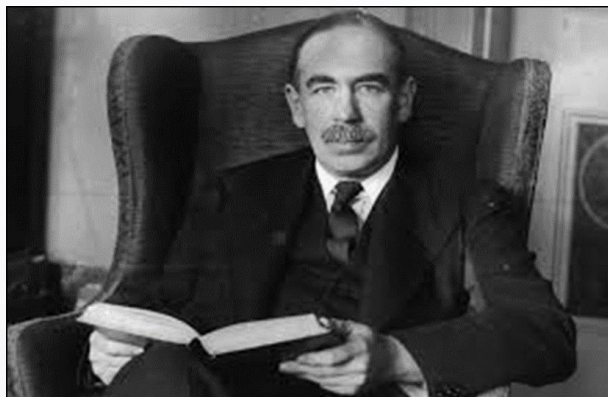
Инфляцийн
эсрэг хүчин
мөхөсддөг

Мөнгө, зээлийн бодлого

Инфляцид
хүчтэй нөлөө
үзүүлж чаддаг

Илүү уян хатан
чанартай
байдаг

Төрийн эдийн засгийн бодлогын арга хэмжээнүүд нь ямагт нийгмийн нэг бүлгийнхний сонирхолд нийцэж, нөгөө хэсгийнхний сонирхолтой зөрчилдөж байдаг.

Джон Мейнард Кейнс (1883-1945)

Фридрих фон Хайек (1899-1992)

☐ Кейнсийг эдийн засгийн ухаан хувьсгал хийсэн гэж үздэг

☐ Төрийн оролцоотойгоор эдийн засгийн үр өгөөжтэй байдлыг хангаж болно

☐ Эх орныхоо өмнө байгуулсан гавьяаг нь үнэлэн түүнд “Лорд” зэрэг олгожээ

☐ Хэнд ч төрд ч эдийн засгийг удирдах шаардлагатай бүх мэдээлэл байдаггүй

☐ Иймээс эдийн засгийг үр ашигтай удирдах боломжгүй

☐ 1974 онд түүнд Нобелийн шагнал олгожээ

1. Английн эрдэмтэн М.Кейнс эдийн засгийн уналт болон ажилгүйдлийн шалтгааныг эдийн засгийн ямар ойлголттой холбон тайлбарласан байдаг вэ?

- A. Нийт нийлүүлэлт
- B. Нийт эрэлт**
- C. Мөнгөний бодлого
- D. Эдийн засгийн үр өгөөж
- E. Эдийн засгийн ашиг

2. Монгол улсын сангийн бодлогыг хариуцаж байдаг төрийн байгууллагыг юу гэж нэрлэдэг вэ?

- A. Төв банк
- B. Сангийн яам**
- C. Санхүүгийн зохицуулах хороо
- D. Гадаад явдлын яам
- E. Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын

газар

3. Засгийн газрын хөтөлбөр боловсруулж түүнийг хэрэгжүүлэхэд зориулж төр зардлаа ихэсгэдэг. Энэ нь төрийн эдийн засгийн ямар бодлого вэ?

- A. Төрийн сангийн бодлого**
- B. Мөнгө, зээлийн бодлого
- C. Гадаад худалдааны бодлого
- D. Татварын бодлого
- E. Хөрөнгө оруулалтын бодлого

4. Гүйлгээнээс мөнгө татах буюу мөнгөний нийлүүлэлтийг бууруулах бодлогыг ямар бодлого гэдэг вэ?

- A. Мөнгөний тэлэх
- B. Мөнгөний хумих**
- C. Засгийн газрын
- D. Сангийн яамны
- E. Эдийн засгийн

Гэрийн даалгавар

Та бүхэн сурах бичгийнхээ 107-114 дээр хуудсан дээр буй мэдээллийг уншаарай.

- Мэдээллийг унших явцдаа гол ойлголтуудыг тэмдэглэж аваарай.
- Сурах бичгийн асуулт даалгаврыг гүйцэтгэж багшаасаа зөвлөгөө аваарай.

Хичээлийн агуулгатай холбоотой мэдээллийг дараах сайтуудаас илүү дэлгэрүүлэн бие дааж судлах боломжтой. Үүнд:

- ☐ <https://mof.gov.mn/>
- ☐ <https://www.mongolbank.mn/>
- ☐ <https://www.1212.mn/>